

נזר הפרשה

יוצא לאור ע"י ביהמ"ד נזר גדליהו - ברוקלין נ.י.

גליון שפ"ח - פרשת וישב וחנוכה תשפ"ה

פרפראות לפרשת וישב ועניני חנוכה

ברניאל, על מלכות יון ראה בהנבואה נמר (דניאל ז, י) ואיתא בספרים שהכונה בזה שנמר מרמז לעזות, כמו ששנינו באבות (ה, כג) הוי עז כנמה ויון מדתו היה עזות וגיאות, היפוך מהכנעה להשי"ת, ואומר השפת אמת (לחנוכה תרמ"ה ד"ה היונים) שכשגברו החשמונאים על היונים נטלו מהם מדת העזות, העזות דקדושה, כי ענין נצחון על האויב ביאורו שכולל בתוכו מדות האויב, וכובש אותם לצורכו, ואז נקרא נצחון באמת, וכשגברו החשמונאים על היונים ונצחום, אז נטלו מדת היונים, העזות, והכניסו אותה לקדושה, לקיים דברי יהודה בן תימא הוי עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמים'. עכ"ה. וזה לשון השפת אמת 'ויתכן עוה, שבנ"י לקחו אח"כ מאתם מדת העזות שנצרך לעבודת ה', כמאמר הוי עז כנמר קל כנשר כו', והם הכחות שנוטלין בני ישראל מהמלכות'.

מבואר כי בנצחון יון זכו בני ישראל לעזות דקדושה, והוא המדה להכין בני ישראל להיות להם קיום בגלות, כי בלי העזות להיות עומד בתקיפות

של העולם הזה, וזה הכונה כמה יוסף איכא בשוקא. וכח התורה מציל ומגין על קדושת יוסף שיהיה לה קיום נצחי, ולא יאבד בשוק של עולם הזה.

ועל זה רמזו חז"ל כי עבודת ימי החנוכה הוא עד שתכלה רגל מן השוק, דהיינו יוסף הצדיק שעולה כמילוי בגימטריא רגל, כי חנוכה הוא יום טוב של תורה שבעל פה, לגלות אור התורה, המאיר לתוך חשכת הגלות לראות האמת שלא יאבד שארית יוסף, וע"י ימי החנוכה לא יהיו נאבדים היוסף בשוק, וחנוכה הוא הכח להמשיך מה שנאמר על מתן תורה אי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא, באים ימי חנוכה ומחזקים אור התורה לימי הגלות להחזיק מעמד של יאבד הכח של יוסף בשוק.

ודייקו השתמשו בלשון רגל, להורות לנו מה הוא הכח של ימי חנוכה, להחזיק מעמד ולא לאבד ח"ו כוחו של יוסף הצדיק, ונקדים מה שכתוב בספר אור גדליהו מאאמ"ז זללה"ת, בענין הנצחון על יון, 'במראה הנבואה על הד' מלכיות

איתא במגלה עמוקות (פר' מקץ) כי מלחמת יון הי' מלחמה ברוחניות נגד קדושת יוסף הצדיק, כאשר רמזו כי מלך יון עולה בגימטריא יוסף, אנטיוכוס גם כן בגימטריא יוסף, והכונה כי הם המתגדים נגד קדושה הזאת. נמצא שימי חנוכה שהוא היו"ט שמונה בו הכח של הנצחון של יוסף הצדיק לדורות, הוא זמן להתחזק בקדושה, ולהיאחז באור של הפרשיות שהם מדברים בקדושת יוסף הצדיק, והכח שנשאר ממנו לדורות.

ונראה כי יש לרמז עבודת ימי החנוכה בשמו של יוסף הצדיק, יוסף במילוי יו"ד ו"ו סמ"ך פ"א עולה בגימטריא רג"ל, והמילוי לחוד עולה בגימטריא ע"ז. והנה אמרו חז"ל (שבת כא, ב) כי מצות נר חנוכה הוא עד שתכלה רגל מן השוק, ואולי יש לנו לרמז, כי על יום נתינת התורה נאמר אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים סח, ב), ועל דרך העבודה יש לפרש כי בלי התורה הק' כמה מבני ישראל הנקראים על שמו של יוסף כמו שנאמר 'שארית יוסף', 'בני יעקב ויוסף סלה', היו ח"ו קדושתם נאבד בשוק, ברשות הרבים

נגד הסביבה, אי אפשר לבני ישראל להתקיים בגלות, וזה הכח שנצרך כדי שיהי' קיום ונצחיות לקדושת יוסף הצדיק גם בימי הגלות. ולכן המילוי של יוסף הוא עז, כי ע"י העזות דייקא יש לו יכולת להתקיים. וזה הרמז עד שתכלה רגל מן השוק, היינו יוסף הצדיק וכח שלו המונח בכל איש ישראל, להיות קיים ע"י אור החונה המאיר העזות לתוך מדתו של יוסף, ונעשה יוסף עם המילוי של עז, אז מתגברים על השוק.

כתיב (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש', הפסוק מרמז לנו כי על ידי כח יעקב ויוסף יחד מתגברים על עשו הרשע וכל הכוחות הבאים מקליפתו, שיוסף הצדיק הוא הממשיך כוחו של יעקב, כדכתיב בראש הפרשה 'ואלה תולדות יעקב יוסף, וכתב השפת אמת (תרמ"ט) 'משמע כי רק יוסף הוא נקרא תולדות יעקב, והיינו שיש נקודה מיוסף הצדיק בכל איש ישראל, כמ"ש (ישעיה ס, כא) ועמך כולם צדיקים. וכפי כח הנמצא בישראל מיוסף, נקראו תולדות יעקב. ועוד כתב (תרל"ב) 'זו"ש אלה תולדות יעקב יוסף, שבאמצעות יוסף נמשך הארת הקדושה מיעקב לכל השבטים ולכל העולמות. וזה שכתב רש"י (ויצא ל, כה) אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, הפירוש כנ"ל, כדרך האש לחבר ולדבק הכל לעשותו אש, לזה צריך להבה.'

והנה יעקב ויוסף הם ב' כוחות שנשארו לכלל ישראל, יעקב הוא ברית הלשון, ויוסף הוא ברית המעוה, וכתב השפת אמת (תרנ"ד) 'בפסוק (לו, ב) אלה תולדות יעקב יוסף, פירשו חז"ל שהיה דומה לו

ומה שאירע לזה אירע לזה (עי' רש"י ועי' ב"ר פהו). הענין הוא, כי ברית הלשון וברית המעוה תלוין זה בזה, וכפי מה שזוכין לתורת אמת כך יכולין לשמור בקדושת הברית, וכמו כן כפי שמירת הברית זוכין לתורה. ויעקב הוא בחינת התורה, כמ"ש (מיכה ז, ב) תתן אמת ליעקב, אין אמת אלא תורה (איכ"ר פתיחתה ב). עכ"ה. ובב' הכוחו האלו זוכין להתגבר על עשו הרשע, ב' פעמים ברית עולה בגימטריא אלף רכ"ה כמנין 'ובית עשו לקש', וזה מרומז בפסוק כי ע"י הב' כוחות של יעקב ויוסף זוכין להתגבר נגד עשו הרשע, שיהי' הנאכל בלשון אש.

ואפשר להוסיף, שפסוק זה שייך לעבודת ימי החנוכה, דאיתא בספר אמרי נועם כי חנוכה עולה בגימטריא 'טוב חסד', והנה טוב פעמים חסד בגימטריא אלף רכ"ה בגימטריא ב' פעמים ברית, שזהו עבודת חנוכה, לטהר ולקדש ב' הבריתות, ברית הלשון וברית המעוה. והוא ע"י כוחות של יעקב ויוסף, ועי"ז מכלים כוחו של עשו הרשע ונעשה ובית עשו לקש.

וי"ל עוד כי מרומז כאן ימי חנוכה, כי אש להבה עולה בגימטריא שמ"ג, והוא מרמז על אור השמש של לעתיד שיהיה ז' פעמים ז', כדאיתא דהיינו שמ"ג פעמים כמו שהוא עכשיו, וזה הוא אור הגנוז, וזה הוא כשיהי' אש עם להבה בשלימות, וימי החנוכה מאיר אור הגנוז וזוכין לאש להבה, להתגבר על עשו בימי גלות אדום.

כתב רש"י 'ביקש יעקב לישב בשלוה', בשלוה איתא בספה"ק עולה אש להבה, כי יעקב אבינו חשב שכבר הוא עולם התיקון, וכח הקדושה הוא בשלימות שיהי' ביעור הרע בעולם, ע"י האש ולהבה, כח יעקב ויוסף ביחד, ונעשה מכירת יוסף שהפריש הלהבה מהאש, ובימי חנוכה הוא תיקון

ואיחוד האש והלהבה, ולזכות לבחינה זו של לישב בשלוה.'

כתיב (לו, יג) 'הלוא אחיך רועים בשכם, ובספה"ק אוהב ישראל ובספה"ק אור התורה לבעל הצמח צדק מביאים מדרש 'הדא הוא דכתיב לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד'. ושניהם ביארו המדרש באותו אופן.

אמרו חז"ל (חגיגה יג, ב) מאי טעמא גבי ישעיה הנביא כתיב שש כנפים לאחת וגבי יחזקאל הנביא כתיב וארבע כנפים לאחת. ומשני הגמרא כאן בזמן שבהמ"ק קיים וכאן בזמן שאין בהמ"ק קיים. היינו בימי ישעיה היה עדיין בהמ"ק קיים אז היו שש כנפים לאחת. ובימי יחזקאל כבר נחרב הבהמ"ק לזה כ' שם רק ארבע כנפים. נמצא כי בזמן הזה, דהיינו אחר חורבן הבהמ"ק, נחסרו ב' כנפים. והנה איתא בשם האריז"ל כי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הם השש כנפים של המלאכים, נמצא בזמן הזה שחסר ב' כנפים חסר ג"כ התגלות ב' תיבות מאלו ששה תיבות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ומביא האוהב ישראל בשם הנועם אלימלך זי"ע וכן הוא בסידור הגר"א, ששני תיבות החסרים הם כבוד מלכותו. ולזה אנחנו מבקשים ומתפללים להשי"ת בתפלת מוספים של יו"ט גלה כבוד מלכותך. אבל האור התורה מביא בשם ספרי קדמונים, וכן הוא באוהב ישראל, שהשני תיבות אשר הם חסרים מזמן החורבן בהמ"ק הם 'לעולם ועד'. ונראה הכונה כי ויגע בכף ירכו הוא נגיעה בענין המשכיות הדורות, ובעוה"ז אין עדין התגלות מלכותו יתברך באופן שיהי' נצחי, הלאור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים

קדושתך נקדיש, שהוא ענין הב' ירכים, נצח והוה, לנצח נצחים להגיד גדלך, זה הפגם שנעשה בנגיעת כף הירך הוא הנגיעה בהתגלות של לעולם ועד [ותקע כף ירך יעקב עם האותיות והכולל עולה בגימטריא 'ברוך שם כבוד מלכותו'].

ועפ"ז מבואר ענין שנאמר אחיך רועים בשכם, בשכ"ם ראשי תבות ברוך שם כבוד מלכותו, שכאן בפירוד השבטים מיוסף הצדיק הוא שורש של הגלות כמבואר בספה"ק, ורומז על זמן שיהיו בני ישראל בגלות, אחיך הם בני ישראל, ורועים היינו בזמן הגלות, ונחרכ הבהמ"ק, ואז חסר ב' הגדפין. וזה כונת המדרש, כי לעתיד כאשר בני ישראל יגלו מלכותו ית' בהאי עלמא בשלימות בעולם התיקון, אז יתקיים בבני ישראל לדור ולדור ולנצח נצחים, ההודאה מלמטה, ואז לא ימוש מפינו השבח של לעולם ועד שעתה בגלות הוא באתכסיא. ועי"ש באוהב ישראל מה שהוסיף על זה עוד דבר נפלא.

ימי החנוכה הם ימים של תיקון הנגיעה בירך יעקב, ועבודת ימי חנוכה הוא לתקן ההודאה שיהי' לנצח נצחים, ונמצא במלים אחרים, כי עבודת ימים אלו הם גילוי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. איתא בתקוני זוהר כי כ"ד ימי כסליו עד חנוכה הם נגד הכ"ד אתון דבשכמל"ו, היינו כי העבודה של ימי החנוכה הוא תיקון ענין זה עד התיקון בשלימות שיהי' בביאת משיח צדקינו, וכמו שאיתא בספה"ק עה"פ ערכתי נר למשיחי שהמכוון לנר חנוכה, שחנוכה מקרב הגלוי של 'לעולם ועד' החסר בימי הגלות.

אהרן הכהן הוא מדת הוה, כמבואר באריכות ענינו בספר אור גדליהו במאמר לפסח שני ול"ג בעומר, עבודת אהרן הכהן הוא הדלקת המנורה, כמו שרמז בספר אחלי שם להרה"ק מזאלאשיין זי"ע

יהודה אמר (לו, כו) 'מה בצע כי נהרג את אחינו', כתב הפתוחי חותם כי בצע ראשי תבות בקר צהרים ערב, ופירש כי יהודה אמר שע"י שפיכת דמים לא יהיה התפלה מתקבלת, א"כ מה בצע נהרג, לא נוכל להתפלל כי התפלה לא תהיה מקובלת, ובספר תפארת ישראל פירש כי בצ"ע ר"ת בקר צאן עזים, שהם נגד הג' אבות הק', כדכתיב ואל הבקר רץ אברהם, יצחק הוא האיל בעקידת יצחק, ויעקב לקח גדיי עזים, ובקרבן מוסף מקריבים כל ג', פר איל ושעיה ומוסף הוא כוחו של יוסה"צ, ולכן אמר מה בצע, שע"י הריגת יוסף יתבטל המוספין.

ויש לפרש, על פי מה שכתב השפת אמת כי יוסף הצדיק הוא הממוצע בין האבות הק' להשבטים, ולפי דבריו מובן כי כל הקשר שיש לנו אל האבות היא דרך הממוצע, נמצא כי בהריגת יוסף הבין יהודה כי עי"ז ננתק הקשר להירושה שהנחיל האבות לבניהם אחריהם, ולכן הבין כי בצ"ע שמרמז אל התפלות של האבות, ועל ג' בהמות שמקריבים שהם נגד האבות, לא יהיה לו קיום בלי יוסה"צ, ולכן אמר שלא ננתק קשר זה של כלל ישראל להאבות הק'.

כתיב (שופטים יז, ח-יא) וכי יפלא וגו' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, באמרי אמת (חנוכה תרס"ו ליל ג) כתב כי מרמז כאן בתורה הק', שבעת שיבא זמן של הסתה, כי יפלא המרמז על זמני הגלות שיהיה הסתר גדול, הכח לעמוד נגד ההסתר הוא ימין ושמאל, ימין מרמז על איש ימיני שהוא כח פורים, ושמאל מרמז על כח הנר חנוכה משמאל,

הי"ה, כי מדת אהרן הוא 'מה' כמוש"כ ונחנו מה, מנורה האותיות האמצעיות הם רנ"ו העולה בגימט' אהרן, ואותיות החיצוניות הם 'מה', כי עבודת המנורה שייך לאהרן הכהן. אהרן הכהן תיקן מדת הוד בזה שהמשיך נר חנוכה לעולם כמו שמבואר ברמב"ן ובספה"ק ענין שלך קיימת לעולם שהוא המשכת עבודת המנורה בכל משך ימי הגלות, ע"י מצות הדלקת נר חנוכה, שהוא תיקון עבודת אהרן הכהן לתקן מדת הוה. ולכן 'לעולם ועד' עולה בגימטריא אהרן, כי ענין זה של תיקון השלום תלוי בתיקון מדת הוד שנפגע, וע"י עבודת אהרן בגלות שהוא עבודת ימי החנוכה יהי' התיקון במה"ב.

כתב האמרי אמת (וישב, תרס"ט) 'כתיב הלא אחיך רועים בשכם, ואמר אאזול' בשכם ר"ת ברוך שם כבוד מלכותו, לעולם ועד הוא כח יוסף שעל ידו נשאר הדבר לעולם, כשפירשו השבטים מיוסף נכשלו וזה שכתוב וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם ואיתא שלא הלכו אלא לרעות את עצמן, היינו שלא היתה מלכות שמים בשלימות שהיה חסר להם כח יוסף, מבואר כי תיקון 'לעולם ועד' הוא ע"י מדת יוסף, וימי החנוכה הם כוחו של יוסה"צ ובהם יכולים לגלות הב' תיבות של לעולם ועד.

יון התנגד בעיקר ליוסף כמו שרמזו במגלה עמוקות כי יוסף עולה בגימטריא אנטיזוכוס ומלך יון, והם זה לעומת זה, כי יון הוא הכח של ותקע כף ירך יעקב, ורוצה לפגוע בהירך שהוא ענין הנצחיות של כלל ישראל, וממילא מנגד במיוחד להתיבות של לעולם ועד, וע"י גם חנוכה, אנו זוכין במשך ימי הגלות לתקן זה הפגם, עד שנזכה להשש תיבות בשלימותן בביאת גוא"צ.

ועל ידם נוכל להחזיק מעמד שלא לסור מהדרך הישה.

לא תסור בנימטריא ברית מילה, הימים טובים נותנים כח לשמור הברית אפי' בחשכות הגלות, להתגבר על כל הנסיונות ולא לסור מהדרך הטוב.

בשבת קודש יש התגלות של בשכמל"ו, כי ביום שבת יש בחינה של ג"פ יום, כמו ביאר אאמ"ו זללה"ה כי כל יום מחייב סעודה ולכן יש ג' סעודות בשבת, ג"פ יום השביעי עולה בשכמל"ו, כ"ד כסליו, היא גמר הכ"ד ימים שמכוונים נגד כ"ד אותיות של יחודא תתאה כמבואר בספה"ק בשם הזוה"ק, י"ל שבשבת יש כ"ד שעות שהם מכוונים נגד הכ"ד אותיות של בשכמל"ו, שזה עבודת השבת להיות עובד ד' בכל שעותיו לגלות כבוד מלכותו בתחתונים, וביותר בשבת זו שזה הכנה אל חנוכה.

איתא בחז"ל שיש ג' ערלות באדם, ערלת הלב ערלת הפה וערלת הגוף, וכדי להלל ולהודות בחנוכה צריך קודם להסיר הג' ערלות, ערלת הלב מסירים ע"י תורה, כדכתיב 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך', שלימוד התורה מסייע להסיר ערלת הלב, ערלת

הפה מסירים ע"י שמדבר דברי תורה, ומהללים בפה ומודים להקב"ה, ערלת הגוף מסירים ע"י העבודה לשמור עצמו מלהיות שיקוע בתאות עוה"ז.

בשאלות ובבעל העיטור מצינו נוסח 'מזוזה בימין נר חנוכה בשמאל ובעה"ב מצוייצת באמצע'. יש לפרש שג' ענינים אלו הם נגד הג' ערלות, מזוזה זה קבלת עומ"ש ותורה נגד ערלת הלב, מנורה כמו שאומרים הנרות הללו אנו מדליקים וכו' כדי להודות ולהלל נגד ערלת הפה, ציציית הוא נגד ערלת הגוף כדאי' שציציית יורד למטה על הגוף שהוא לשמור על הגוף, וכן אמרו חז"ל (מנחות מה א) באו ד' ציצייתו וטפחו לו על פניו להצילו מעבירה. נמצא שע"י ג' מצוות אלו בחנוכה יש לו לאדם הסיוע להסיר הג' ערלות.

נפש איתא בספה"ק הוא ר"ת נר פתילה שמן, פתילה שמן בנימטריא 'כל הנשמה תהלל', יש פתילות ושמונים שאין מדליקים בהן שאין האור נמשך אחר הפתילה והאור מסכסכת, והם נפשות כאלו שיש להם ערלה ואוטם וכסוי שאין מניח להנר ד' נשמת אדם להאיר, ג"פ ערלה בנימטריא שמן פתילה, ובחנוכה מדליקין כאלו השמונים שיכולין להעביר הערלה, ולבא לידי הודאה, להבחינה של כל הנשמה תהלל, כמבואר בספה"ק כח החנוכה להדליק אפי' פתילות ושמונים שאין ביכולת להדליקם בשבת.

כתיב (לט, יב) 'וינס ויצא החוצה', והוא כוחו של יוסה"צ להיות בורח מן העבירה כדברי התנא באבות פרק ה, ובספר חשבה לטובה הובא משמיה דהרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר זי"ע כי העבירה בה"א הידיעה הוא עבירה לשמה, עי"ש. וי"ל כי הוא דייקא הכח של יוסף הצדיק, שהיא אמרה שראה באצטגנינום, ויש כאן ענין של עבירה לשמה, והוא קיים וינס, להיות בורח מן העבירה.

וינס עולה בנימטריא כסליו, נר חנוכה מפתח ביתו ומבחוץ, הכח של חנוכה הוא וינס ויצא החוצה כוחו של יוסה"צ. הכח לצאת מהטבע, כמו שכתב השפת אמת (תר"ס) 'בפסוק וינס ויצא החוצה. וכתיב התם (לך טו ה) ויוצא אותו החוצה, דרשו חז"ל (כ"ד מה יב) למעלה מכיפת הרקיע, כן יוסף יצא מכל דרך הטבעי'.

ובזה יש לפרש דברי השאלות ובעל העיטור דבעת נרות חנוכה יש בעה"ב בטלית מצוייצת באמצע, כי הכונה הוא כי נר חנוכה הוא הכח להתגבר על הטבע, כמו הנס שהי' למעלה מן הטבע כן ניתן לבני"י הכח בגלות להיות עולים מן הטבע, והוא כח הציציית כמוש"כ השפת אמת (שלה, תרנ"ה) 'לכן שקולה ציציית ככל המצות, וזה עיקר החירות, ועל שם זה נקרא צפור דרוה, שע"י כנפים שלה היא בת חורין, וכמו כן איש ישראל יש לו אלה הכנפים להיות בן חורין, לצאת ממאסר הגוף, כענין שכתוב ביוסף וינס ויצא החוצה'.

לתרום, להערות או לקבל הגליון

nezerhaparsha@nezergedalyahu.com / 347-486-2093

נזר השבת

יוצא לאור ע"י ביהמ"ד נזר גדליהו - ברוקלין נ.י.

גליון ד' - כסליו תשפ"ה

מתנה טובה ושבת שמה

והנה הכנה של המצוה מכונה בשם דרך, כמו שכתוב (משלי ו, כג) ודרך חיים תוכחת מוסר, שעל ידי תוכחת מוסר יכול לבוא לאור המצוה שמכונה בשם חיים, ומגלה הגמרא שקדושת שבת נתן הקב"ה לישראל בבחינת מתנה, שאפילו בלי הכנה גם כן זוכה ע"י שמירת שבת להמשיך על עצמו אור שבת, ואפילו אם חלילה טרוד בששת ימי המעשה בטרדות הזמן, מכל מקום על ידי קדושת שבת יוכל לשוב לשרשו ולמקורו, ע"כ, ע"ש בחידושי להנכח כל הלשון שהביא ששמע מהחידושי הרי"מ ז"ע.

ולפי דברי האבני נזר נאמר, כי המתנה של שבת היא שנתנה כמרה, שעדיין לא הכינו את הדרך לשבת קודש, כי לא היו עדיין טהורים, אבל ניתן להם באופן של מתנה, ועם המתנה יחד ניתן להם הדרך להגיע לקדושת השבת בבחינת זכוה וכלשון החידושי הרי"מ ז"ע 'על ידי קדושת השבת יכול לשוב לשרשו ולמקורו'.

ולחבין יותר נאמר כי בשמירת השבת בבחינת 'מרה', אז השבת נתן לו הדרך להשיג השבת בקדושתה, ולבא ע"י השמירה להגיע לשבת במילואה. וכן משמע מדברי האבני נזר ז"ע, דלאחר שמבאר שהמתנה היא השבת כמרה, כותב בזה"ל 'זה ענין, דאף שברור שגם למצות

ולפי דברים אלו מוכנים מה שכתב לבאר, מה שנקרא מתנה בעבור שנתנה כמרה, וז"ל 'ק' הנה שבת היא מתנה, ביאור הענין, הנה ישראל קודם שקיבלו את התורה היו מכינים עצמם מ"ש יום קודם, וע"ל כן לא נקראת מתנה לכה, מפני שהיה חלף הכנתם, אך השבת ניתנה כמרה קודם שנגמרה הכנתם, על כן נקראת מתנה'. ומובן הדברים יותר, כי נקרא מתנה כי עדיין אין אנו טהורים ואעפ"כ ניתן לנו את השבת, והיינו מתנה טובה.

ויש להוסיף לזה דברי החידושי הרי"מ ז"ע כי ענין ששבת קודש היא מתנה הוא על פי מה דקי"ל (ב"ב סה, א) כי הנותן מתנה בעין יפה הוא נותן, ובלשונו הק' של השפת אמת (תולדות, תרמ"ג) 'בשם מו"ר ז"ל אמרו חז"ל על השבת מתנה טובה יש לי בבית גנזי, וקי"ל הנותן בעין יפה נותן, ולכן הנותן בור יש לו דרך, ע"ש. כמו כן בשבת שנקרא מתנה, נותן ברכה גם כן לקבל השבת'.

וראיתי בספר ברכת יוסף שמביא בשם החידושי הרי"מ ז"ע דבר נפלא ששמע בעצמו מפ"ק, וז"ל 'שמעתי ממנו בזה הלשון, ששבת קודש איתא כגמרא שאמר הקב"ה מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ונפסק הדין כגמרא המוכר שדה לחברו לא מכר לו את הדרך, נתן לו את השדה נתן לו את הדרך, מטעם שכל הנותן בעין יפה הוא נותן,

אמרו חז"ל (שבת י, ב) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ויש לנו להבין מה הכונה ששבת היא 'מתנה', ומה הכונה בהוספה שהיא מתנה 'טובה', וגם להבין מה שמסיים ושבת שמה, מה הוא ההוספה ב'שמה', והלא המתנה של שבת הוא שבת עצמה, ולא השם של היום.

כספר נאות הדשא (ה"א עניני שבת, אות ג) מובא דברי האבני נזר ז"ע, כי המתנה של שבת היא מה שניתן להם שבת כמרה, לפני מתן תורה, ולחבין זה המתנה, נקדים מה שכתב האבני נזר ז"ע במקום אחר (שם עניני זמירות שבת) לבאר הנוסח בזמירות ליל שבת 'טהורים יירשוה'. ואלו הם דבריו.

'טהורים יירשוה', פירושו ששבת כמרה נצטוו, אף שעדיין לא כלו ימי הספירה, ולא פסקה זוהמתן עד מתן תורה, ונשאר זה לדורות, אף שהאדם אינו נקי מעבירות מכל וכל, כבוא שבת קודש יש עליה לנשמת ישראל, והרע שבקליפת נוגה בורח מאליו, כמאמר הזהיר 'וכל דינין מתעברין מינה', אך זה רק לשעתו, ואחר שבת שבה אבן היצר הרע אל פי הבאה אף שהתורה מורשה לישראל, זה רק בשעת מתן תורה כתיב 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', אבל כמרה לא ניתנו מקצת מצוות למורשה, וזה 'טהורים יירשוה', דמי שהוא טהור - השבת אליו מסיני, שאז נתנה התורה לישראל בירושה'.

שבת צריך שתסולק הזוהמא, אולם דבר זה נעשה ממילא ע"י שמירת השבת, כי השבת הוא יומא דנשמתא, ומוציאתו מפחיתות החומר, והיינו כנ"ל כי השבת נותן לו את הדרך להשיג יותר, והשבת גופא מטהרו מזוהמתו שיהיה בבחינת טהורים.

ויש להרחיב הדברים יותר, כי יש ב' בחינות בשבת קודש, יש בחינה של יום השביעי, ויש בחינה של שבת, יום השביעי הוא בחינה תתאה של שבת, שהוא שייך עדין למספר של שש, שאחר שיש באה שבע, אבל יש נקודה שהוא למעלה משבע, והוא נקרא שבת.

ויש לזה מקור בדברי השפת אמת, ואלו הם דבריו הק' (ויצא, תרל"ב) 'ובאר שבע הוא בחינת שבת, והיא הנקודה הנותנת חיים לכל הדברים שנכללים בשבע מדות. ומ"מ אף שיצא משם, הפי' ג"כ שהי' מקודם דבוק בפנימיות החיות שהוא באר שבע, דהיינו שלא הי' דבוק בגשמיות ומדות, רק בחיות השי"ת בלבד, ועוד כתב (בראשית, תרמ"ח) 'והרמוז, כי הגם שעוה"ז הוא בחי' שבעת ימי

הבנין. אבל בשב"ק יש הארה מג' ראשונות, לכן כתיב ג' פעמים יום, וכתב עוד (לך לך תרנ"ח) 'כי הנה העולם עומד על שבעת ימי הבנין. והשבת הוא למעלה מזה, ומושך הארה מג' ראשונות'. הרי מבואר מדבחה"ק כי בחי' שבת הוא למעלה משביעי, ומשביעי מגיעים לשבת קודש.

ולפי דברים אלו יש לפרש אמרם ז"ל 'מתנה טובה יש לי בבית נגזו ושבת שמה', דהיינו בודאי היה להם בחינת שביעי, וידעו מקדושתה, אבל יש מתנה ושבת 'שמה', בחינה אחרת הגבוהה מהבחינה שידעו שהוא בבחינת שביעי. ויש להוסיף בזה נקודה נוספת, למה נאמר 'ושבת שמה', על פי מה שמביאים בספה"ק כי שבת הוא כת"ר עם ל"ב נתיבות חכמה עם חמשים שערי בינה, נמצא כי בשמה של שבת נרמז שהיא כולל הג' ראשונות.

ויש לבאר עוד, כי זה הוא הבחינה של מתנה טובה, דהיינו השבת שנתנה כמרה כדברי האבני נזר זי"ע, ומבואר בדבריו הק' כי כמרה לא ניתן להם רק בחינת 'שמור' של

שבת, והיינו שנותנים לאדם מתנה של בחינת שביעי, היינו דרגת 'שמור', ומבחינת שביעי ניתן לאדם הכח להתעלות ולהשיג בחינת שבת, וזה 'ושבת שמה', והוא הבחינה של טובה שיש כמתנה זו, שניתן הכח ע"י המתנה להתעלות עוד למעלה, להשיג למעלה משביעי, ולבוא להארה מג' ראשונות.

ואולי ניתן להוסיף על דברינו מה שב' בספה"ק ברית כהונת עולם (מאמר השבת פרק ג ופרק ד), כי החילוק בין שביעי לשבת הוא ש"י, עי"ש בדבריו הק', וש"י מרמז על ש"י עולמות שהוא חלקו של האדם לעולם שכולו טוב, ושבת הוא מעין עוה"ב, וזוכה להארה מש"י עולמות, ושבת הוא המעין עולם הבא שיש ביום הזה, וכתב בכרית כהונת עולם לרמז מתנה טובה 'יש' לי, היינו זה המתנה שלי 'יש' עולמות, המעין עולם הבא של שבת, וזה הכונה ושבת שמה, מה ששבת הוא יותר משביעי, שהוא הקדושה של מעין עולם הבא שיש בשבת קודש.

מלחמה בימי המעשה ומנוחה בשבת קודש

אל הנשמה, והוא בחינת בן, בחינת שבת, ובאותה שליטה אין בחינה של רע כלל, והיינו 'לא יגע בך רע'.

כשבא מוצי"ש"ק אומרים 'אל תירא עבדי יעקב', ומפרש הרב בעל התניא זי"ע (לקוטי תורה פ' בלק עב, ב) כי במוצי"ש"ק חוזרים לבחינת עבה, בחינת יעקב, עבודת הגלות עבודת הבירור, העבודה מצד הגוף, ואומרים לאדם אל תירא מהעבודה שהוא בבחינת עבה, ואולי הכונה, כי במוצי"ש"ק נוטל כל איש ישראל עמו את הכח משבת קודש, שיכול ליכנס אל העבודת של ימי החול.

תרמ"ח) 'והיא בחינת עבודת ימי המעשה שנקראים ימי מלחמה. ובשבת קודש יום מנוחה יום שנתנה בו תורה. וכן כתב (בהעלותך, תר"ס) 'ובימי המעשה הוא בחי' גליא, והוא ימי מלחמה להלחם עם הסט"א, שהטבע מסתיר ומעלים הקדושה, אבל איש ישראל צריך להלחם ולברר ולהעיד כי כל הטבע הכל מאתו ית"ש בלבד'. ועבודת האדם בימי המעשה הוא לתקן חלק הגוף, והעבודה הוא בבחינת עבה, וכשבא שבת קודש האדם הוא בבחינת ישראל, ועובד עבודת בן, הוא עבודת הנשמה הק', ובלשונו הק' (וישלה, תרס"ג) 'אך שם ישראל מיוחד

כתיב (איוב ה, יט) 'בשש צרות יצילך ובשבע לא יגע בך רע', ומפרש השפת אמת שהכונה הוא על ששת ימי המעשה ושבת קודש, ובלשונו הק' (וישלה, תרל"ז) 'כי כפי רוב הצרות בששת ימי המעשה. כמו בן הוא זך ונקי בלי נגיעת דבר רע בשבת, וכן כתב (שם, תר"מ) 'כי ששת ימי המעשה [הם] הכנה לשבת, ונקראים ימי עבודה, שצריך אדם לעבוד בהם הן בגשמיות וברוחניות עבודה שבלב, הכל הכנה לשבת, להיות נכנס לקבל השבת כמנוחה'.

ימי המעשה הם עבודה של מלחמה האדם עם הרע, וכמו שכתב השפת אמת (בא,

כתב השפת אמת (וישלה, תרס"ב) 'לכן צריכין לעשות המצוה בדחילו ורחימו. בחי' היראה מצד הגוף. ובחי' האהבה מצד הנשמה'. נמצאת אומר, כי בימי החול שעיקר העבודה הוא תיקון הגוף, העבודה מצד יראה, ובשבת קודש העבודה מצד אהבה, עבודת עבד הוא יראה, ועבודת בן הוא אהבה, והם ב' הבחינות.

והנה להתגבר על הגוף ותאוותיו צריכים אהבת ה', ועי"ז הוא דוחה שאר האהבות, כדברי החינוך בביאור מצות ואהבת את ה' אלקיך, וזה הוא האופן שהאדם מתגבר על הגוף, והנשמה מאיר ע"י אהבת ה'. וי"ל שזה הוא הענין של מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, כי ידוע כי הנר חנוכה מרמז על תיקון הגוף, חנוכה בנימטריא גוף, והוא בשמאל, כי הוא צריך להיות טפל ובטל אל הימין, והמזוזה תכליתה הוא להביא את האדם לאהבת ה', כלשון הרמב"ם (סופ"ו מהל' מזוזה) 'וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה, ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיוותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמו עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מיישרים', הרי שכתב שהמזוזה מזכיר להאדם אהבת ה', ועל ידי

זה הוא ניעור משנתו, נמצא כי המזוזה הוא עזר לבא לידי ואהבת את ה' אלקיך, ועי"ז הוא יכול להדליק הנר חנוכה משמאל.

גוף בחשבון מנצפ"ך עולה תת"ט, כמנין האיברים העקריים בגוף, עינים אזנים חטם פה לב ידיים רגלים עולים בנימטריא תת"ט, וכמו כן מוח לב כבד ברית מילה עולים תת"ט, וזה הוא מנין 'גוף' בחשבון מנצפ"ך, החילוק בנימטריא בין גוף לנשמה הוא כמנין ואהבת [היינו בין מספר תת"ט למספר שצ"ה], לרמז שהנשמה שהיא מלאה אהבת ה' יכול להתנגד אל הגוף ולנצח אותו.

בשבת קודש יהודי זוכה לאהבת ה', ע"י היגיעה בימי המעשה בבחינת בשר שנתייגע ביראה, הוא זוכה בשבת למדת האהבה, וכלשון הנאון זי"ע באדרת אליהו (דברים ג, ד) 'כי ימות החול הוא דרגא דיראה, ושבת דרגא דאהבה, כהיות שאין משיגין קדושתו כי אם על ידי דרגא דאהבה. ולזה אנחנו אומרים בתפלת שבת באהבה וברצון הנחלתנו, וע"י האהבה זוכה האדם שהנשמה תהיה יתירה על הגוף, וזוכה לכל כוחות הגוף שייסיעו את הנשמה.

נשמה עם גוף [דהיינו שצ"ה עם תת"ט] עולה בנימטריא אלף ר"ה, כמנין 'גמרא מתניתין',

כי רק בכח התורה יכול האדם לאחד את הנשמה עם הגוף, כי האופן להגיע ל'ואהבת' הוא ע"י 'והיו הדברים האלה', וכמו שמביא רש"י הק' בשם הספרי, וע"י לימוד תורה שבעל פה זוכה האדם לחבר את הגוף עם הנשמה, לזכך את הגוף ולהאיר בתוך הגוף אור הנשמה. נשמה עם גוף עולה בנימטריא ד' פעמים אש, שע"י העבודה הזאת של איחוד נשמה עם גוף זוכה האדם לד' מלאכי אש שיוסבבו האדם. שבת יום של תורה, שבת יעשה כולו תורה, וע"י התורה בשבת נפתח בלב האדם אהבת ה', כדברי הבני יששכר בשם הרה"ק רצ"ה מזידיטשוב זי"ע כי שבת בנימטריא אהבה ככל לב אהבה ככל נפש אהבה ככל מאד.

כשבא שבת קודש צריך האדם להביא עמו עבודה של 'שש צרות', ששה ימים של עבודה קשה ללחום נגד הגוף והיצר, ועי"ז יכול להגיע אל ה'שבע לא יגע בכך רע', יהודי בעת שהוא בא לקבל שבת ורואה עצמו כי לא הכין כלום, ואינו בא לשבת כאילו הוא מוכן, רק הוא שבור שלא זכה לעבור השש צרות כראוי, והוא צועק במר נפשו וי אבדה נפש, וכי לא אזכה למעום משבת קודש כלום, זה ה'וי' - אם הוא באמת מפנימיות הלב, פותח לו השערים של שבת.

מובן הפנימי בבגדי שבת

היו של אחר, וגם יוכל למכרם, גם למה לא כתיב בגדים נאים, ועל כן דרשו על בגדים של שבת שהם מיוחדים להאדם'.

ואולי יש לנו לכאר הענין של בגדי שבת על פי דברי השפת אמת, ובוה יהיה מוכן בדיוק בלשון 'שמלותיך'. דהנה מציינו אצל ברכות יצחק כתיב (תולדות כו, כז) 'זירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי"ה', וכתב רש"י 'הלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד

אחרים. אבל בגדי שבת שהיא מה שלובש לכבוד הקדושה דשבת שבקרבו, וודאי יש להם שייכות להאדם הלובש ביחוד, וכפי קדושת השבת הקבועה בו דודאי גם כן אין דומה ככל אדם'.

וכן כתב בפרי צדיק (ויגש, אות ז) 'וכן דרשו ושמת שמלותיך אלו בגדים של שבת, ודקדקו מלשון שמלותיך דמשמע המיוחדים לה, וזה לא שייך על בגדי חול, שאין מיוחד להאדם, שהרי קודם שקנאם

הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (קדושת שבת מאמר ה) מאריך בענין בגדי שבת, ומביא דברי הגמרא בשבת (ק"ג, ב) שאמרו על מה שכתוב ברות (ג, ג) 'ושמת שמלותיך' אלו בגדים של שבת, ומבאר באופן נפלא 'דדייק משמלותיך שהבגדים אין להם שייכות לעצם האדם שיהיה נקרא שמלותיך, דמשמע שמיוחדים אליה ושהם שלה ביחוד, ומה יחוד יש לבגדים עם אדם, ומחר יוכל ללבוש אחר, והוא ילבוש בגדים

שנכנסה עמו ריח גן עדן, והקשה השפת אמת הלא אין זה ריח בגדיו אלא ריח גן עדן, ומהפסוק משמע שאמר על ריח 'בגדיו' ראה ריח בני.

וכתב על זה השפת אמת (תולדות, תרמ"ז) 'זה ענין הוא, כי האדם ע"י מעשיו קונה לו מלבושים להנשמה. ואיתא בזוה"ק (ה"א רכה, ב) ע"י התורה זוכין למלבוש הרוח בגן עדן. וע"י מעשים טובים זוכין למלבוש הנפש. וע"י מחשבה ורצון זוכין למלבוש הנשמה, ע"ש. וצדיק אמת זוכה לקבל הארה מאותן המלבושים גם בעוה"ז. וכפי מה שזוכה להארות המלבושים שבגן עדן, הוא כלי מוכן לברכה. ולכן בשבת קודש כתיב (בראשית ב, ג) 'ויברך' שהוא כלי מחזיק ברכה על ידי שיש בו הארת הנשמה. וכתיב (ישעיה נח, יג) וכברתו מעשות כו' ממצוא חפצך ודבר דבר, ורמזו חז"ל (שבת ק"ג, א) 'שלא יהי' מלבושך בשבת כמו בחול, דרבי יוחנן קרי למאניה מכבודתא, פירוש, ששבת קודש הוא מעין עולם הבא (ברכות נו, ב), וכמו שכפי מעשה האדם בעולם הזה מכין לו מלבושים בעולם הבא כנ"ל, כמו כן כפי העבודה בימי המעשה זוכה בשבת קודש לקבל הארה מעין המלבושים שבעולם הבא, כמו שהשבת הוא מעין עוה"ב. לכן כתיב 'וכברתו' בכסות נקיה, 'מעשות דרכיך' הוא מלבוש הנפש ע"י מעשים טובים, 'ממצוא חפצך' הוא במחשבה ורצון מלבוש הנשמה, 'ודבר דבר' הוא חלק הרוח כנ"ל. ואם כי אין יכולין להתגלות דברי עוה"ב בעוה"ז, רק הריח יוכל להיות בעוה"ז. וזה ענין שכתב בזוה"ק (ח"ג ק"ו, א) בריחא דלבושייכו ידענא כו' ע"ש בינוקא דפרשת בלק. ולכן כמוצאי שבת מברכין על הבשמים, על ידי שמסתלק הריח טוב.

וזהו 'ירח את ריח בגדיו', שראה שהוא דבוק בשרשו למעלה, לכן ברכו'. ויש בזה הבנה, כי ענין הבגדי שבת - שבודאי אין דברי חז"ל יוצאים מידי פשוטם, שצריכים ללבוש בגדים מיוחדים לשבת קודש, אבל הם מרמזים על ענין פנימי ביותר, שהוא המלבוש של הנשמה שהאדם זוכה אליו בשבת קודש. ולהבין יותר הענין של מלבוש לנשמה, יש להביא דבה"ק של החפץ חיים זי"ע (ספר שם עולם א, יד) 'ועתה נדבר אודות מלבוש הנפש. דע דכשם שהגוף צריך למלבוש ובלי מלבוש אי אפשר לילך, כן הוא ממש ענין הנפש, אך בעודה בזה העולם המלבוש שלה הוא העור והבשר, וכמו שנאמר עור ובשר תלבישני וגו', ולא לעד מתקיים זה המלבוש, ונתן לנו השם יתברך את התורה שעל ידי קיום מצותיה נבראים מלבושי הוד לנפש', 'וכן פירש הגר"א בכל עת יהיו בגדיך לבנים, דקאי על מעשה המצות שיהיו כראוי, דעל ידי זה יתוקן עבורו לנפשו בגדים לבנים, שיהיה יכול לעמוד בהם לפני השם יתברך. וזה גם כן כלל הכתוב במה שאמר 'אם תבקשנה ככסף', היינו אם אתה מבין מה שהכל מבקשים כסף, כדי שישגו על ידי זה לעשות מלבוש לגוף שלא יהיה ערטילאי, 'אז תבין יראה ה', היינו שעל ידי זה בא לקיום המצות, ועל ידן זוכה למלבושי הוד עבור הנפש, ובלא זה ישאר ערטילאי ח"ו ולא יוכל לבוא לידי גן עדן, והנה כאשר יתבונן האדם שמלבושיו הנצחיים שיעמוד בהן לפני מלך הכבוד הם נעשים רק ממעשה המצות גופא, כמה צריך להיות זהיר וזריז שיהיו נעשים על גדר השלמות. והנה בגדים האלו שדיבר בהם החפץ חיים זי"ע הם בגדי הנשמה גם בהיותו בעוה"ז, וכמו שהעיר השפת אמת שהבאנו.

הנה השפת אמת (חנוכה, תרנ"ב) כתב 'טלית מצויצת רומז לנפשות בני' שיש להם ציור מיוחד וכל רואיהם יכירום כו'. ואיתא בזוה"ק בפסוק וישראל אהב את יוסף ע"ש שמרמו על בני. כי הקב"ה אוהב את בני בני זקונים כו' כמ"ש ישראל עלו במחשבה מקודם שנברא העולם כו'. ועשה לו כתונת פסים. הוא לבוש מיוחד שיש לבני. ובאמת ע"י הציצית זוכין לזה הטלית נאה והוא שנק' חלוקא דרבנן. והאומות נתקנאו על זה המלבוש ומסרו עצמם לבטל אותנו מלזכות לזה המלבוש. ובאמת אין הארת זה המלבוש מתגלה בשלימות בגלות [בענין שנאמר פשטתי את כתנתי כו'] אכן בזמנים שמתגלה הקדושה מתגלה הארת זה המלבוש וז"ש ובעה"ב בטלית מצויצת באמצע'. וכן כתב (שלה, תרל"ח) 'והנה הגוף הוא רק מלבוש אל פנימיות הנשמה. ולאחר פטירת האדם יתלבש בלבוש עליון והוא עיקר המלבוש. וגוף האדם מפסיק בין הנשמה למלבוש העליון. וצריך האדם לידע ולהשתוקק למלבוש העליון. והטלית רמז למלבוש הנ"ל וכמ"ש שמן קיום המצות נעשה מלבוש וחלוקא דרבנן בעולם הבא. וכפי הכנת זה המלבוש ע"י המצות כמו כן נתקן הפנימיות שהוא נשמת האדם אשר בקרבו'.

ובזה מובן מה שאמרו חז"ל (שבת כה, ב) 'אמר רב יהודה אמר רב, כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי, ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין, ודומה למלאך ה' צבאות', ונראה כי ענין קבלת שבת בטלית מצויצת דייקא, היא להורות על הבגדי שבת הפנימיים שהם בגדי הנשמה הק', החלוקא דרבנן, שזוכין לטעום קדושת אלו הבגדים בשבת קודש.

לתרום, להערות או לקבל הגליון

nezerhaparsha@nezergedalyahu.com / 347-486-2093